

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
доктору психологічних наук, професору
О. В. Брюховецькій

РЕЦЕНЗІЯ

**доцента кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти», кандидата психологічних наук, доцента Чаусової Тетяни Володимирівни дисертаційне дослідження Прокопенко Олени Антонівни «Я-концепція як чинник розвитку професіоналізму вчителів закладів загальної середньої освіти» представлену на здобуття наукового ступеня PhD у галузі психології, спеціальність 053 Психологія**

Дисертаційне дослідження Олени Антонівни Прокопенко присвячено актуальній в науковому, теоретичному та практичному значенні проблемі – вивченню Я-концепції як чинника їхнього розвитку професіоналізму, яке набуває особливого значення в кризових умовах сьогодення.

У роботі висвітлено основні підходи до дослідження Я-концепції вчителів як чинника їхнього розвитку професіоналізму. Здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів з проблематики дослідження, за яким виявлено складові та індикатори Я-концепції як чинника розвитку професіоналізму вчителів, що є особливо значущими в кризових умовах сьогодення.

Уточнено сутність понять: «Я-концепція», «самосвідомість», «зрілість Я-концепції», «професіоналізм», «самоприйняття», «задоволеність працею»,

«професійний розвиток», «професійна самореалізація», «саморозвиток», «самотворення», «самоконтроль» тощо.

Варто відзначити, що при проведенні дослідження представлено комплексну систему заходів, спрямованих на розвиток Я-концепції вчителів закладів загальної середньої освіти як чинника їхнього розвитку професіоналізму з урахуванням їх складових та індикаторів.

Емпірично досліджено особливості Я-концепції особистості та розвитку професіоналізму освітян, які дозволили переконливо підтвердити гіпотезу дисертантки про вплив Я-концепції на розвиток професіоналізму вчителів закладів загальної середньої освіти. Установлено важливі для теорії та практики результати, на базі яких розроблено та апробовано програму розвитку Я-концепції вчителів як чинника їхнього розвитку професіоналізму.

Робота виглядає завершеною, у ній представлені теоретична, емпірична частини дослідження, а також програма розвитку Я-концепції вчителів як чинника їхнього розвитку професіоналізму. Визначено основні позиції роботи, чітко сформульовані думки автора, є необхідна кількість публікацій з теми дисертаційного дослідження. Зміст дисертаційної роботи доповнюють та конкретизують додатки.

У цілому робота цікава за постановкою проблеми та дає практичний вихід щодо того, як створювати та організувати умови розвитку професіоналізму вчителів, що є особливо значущими в кризових умовах сьогодення і попри всю актуальність не виступали предметом спеціального дослідження.

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження О. А. Прокопенко, разом з тим зазначимо деякі його дискусійні аспекти.

1. За результатами теоретичного аналізу дисертантка відзначає як неодмінну умову розвитку професіоналізму досягнення фахівцем соціальної, особистісної та функціональної зрілості. Разом з тим у подальшому ці важливі положення не знайшли достатнього висвітлення.

2. Дисертантка переконливо доводить залежність рівнів розвитку професіоналізму вчителів від зрілості Я-концепції, разом з тим, на нашу думку, варто було б дослідити й вплив кожної її складової.

3. Отримані в дисертації результати свідчать про доцільність значного розширення перспектив дослідження.

Указані зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку даної роботи, теоретичних й практичних здобутків її авторки. Аналіз дисертаційної роботи Прокопенко О. А. дозволяє зробити висновок про цілісний, завершений та оригінальний характер цього наукового дослідження, а також про його наукову новизну та практичне значення.

При цьому результати перевірки рукопису дисертаційного дослідження О. А. Прокопенко за допомогою автоматизованої системи «UNICHECK» засвідчили відсутність в його тексті академічного плагіату.

Крім того, варто відзначити презентацію результатів дослідження у 12 працях, серед яких 5 статей у фахових виданнях України, включених до переліку, затвердженого МОН України, 6 одноосібних публікацій у збірниках матеріалів і тез науково-практичних конференцій, а також 1 програму спецкурсу, що впроваджена в освітній процес Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО УМО.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Олени Антонівни Прокопенко на тему «Я-концепція як чинник розвитку професіоналізму вчителів закладів загальної середньої освіти» виконано на відповідному науковому рівні, характеризується науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.

№ 44, і може бути рекомендоване до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

**Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та
особистісного розвитку кафедри
психології та особистісного розвитку
Навчально-наукового інституту
менеджменту та психології ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»**

Т. В. Чаусова

ПІДПИС
ЗАСВІДЧУЮ:
Нач. відділу роботи з персоналом